

Bezpečně do budoucnosti

Metody a nástroje k redukci
předčasných odchodů ze středních škol

Bezpečně do budoucnosti

Metody a nástroje k redukci
předčasných odchodů ze středních škol

Tato publikace je výsledkem Partnerství Leonardo da Vinci s názvem Safe Arrival
(Snižování počtu předčasných odchodů mladých lidí ze středních odborných škol)

2015

Obsah

Úvod.....	3
Seznamte se s partnery	4
Metody a nástroje v jednotlivých zemích	6
Sandwell Metropolitan Borough Council.....	6
Galway Technical Institute	9
Partners Hungary Foundation	12
Centro de Formación Profesional XABEC.....	15
Zlínský kraj.....	18
Validita.....	20
Evaluace	23
Chcete se dozvědět víc?.....	25
Proč vytvořit vlastní nástroj?.....	25
Vývoj nástroje.....	25
Shrnutí.....	27

Úvod

Safe Arrival Project je projekt realizovaný v Programu celoživotního učení konsorciem partnerů z pěti evropských zemí. Sandwell MBC ve Velké Británii, Galway Technical Institute v Irsku, Partners Hungary Foundation v Maďarsku, Xabec ve Španělsku a Zlínský kraj v České republice jsou těmi, kteří mají zájem na tom, aby mladí lidé byli bezpečně dopraveni do zaměstnání nebo další fáze vzdělávání. Projekt je založen na výzkumu publikovaném ve Velké Británii:

- Arnold, C. a Baker, T. (2013) "Becoming NEET: Risks, Rewards and Realities" Stoke: Trentham Books
- Arnold, C and Baker, T (2012) "Transitions from School to Work: applying psychology to NEET" Educational and Child Psychology Vydání 29 č. 3. Leicester: BPS

Cílem projektu je snížit počty předčasných odchodů ze vzdělávání a osob, které jsou označovány jako NEET (not in education, employment, or training – osoby, které nestudují, nepracují nebo se nepřipravují na zaměstnání). Zaměřujeme se na vysoce ohrožené skupiny žáků v odborném vzdělávání. Našeho cíle chceme dosáhnout tak, že učitele a poradce v oblasti školství vybavíme nástrojem, který umožní identifikovat tyto ohrožené včas.

Výzkum, který provedli partneři na začátku projektu, ukazuje, že průměrná míra předčasných odchodů ze vzdělávání v EU je 13,5 %. Nezaměstnanost mladých lidí s nízkou nebo žádnou kvalifikací byla v té době v České republice na 23 %, ve Španělsku až na 46 %. Maďarko jako největší problém označilo nezaměstnanost mladých Romů a Irsko udávalo, že 70 % předčasně ukončivších školu je nezaměstnaných.

Dopady NEET jsou velmi dobře známy: nízká kvalifikace, větší pravděpodobnost, že se tito mladí stanou rodiči před dosažením dospělosti, větší riziko nemocí, zneužívání drog, spáchání trestného činu a celkově kratší délka života.

Nástroj vytvořený díky projektu umožňuje díky včasnému odhalení rizika odchodu ze školy a možnosti efektivně zasáhnout udržet mladé lidi ve vzdělávání až do jeho úspěšného ukončení. Záměrem je proškolit personál škol jak v identifikaci ohrožených žáků, tak v následných intervencích.

Seznamte se s partnery

Projekt Safe Arrival byl implementován partnery z rozmanitých oblastí a s bohatými zkušenostmi. Spolupráce byla založena na předchozím projektu Programu celoživotního učení, který se nazýval Careers of the Future (Kariéra budoucnosti). Careers of the Future byl řízen Zlínským krajem, zapojeni byli Sandwell MBC a Galway Technical Institute v Irsku. Projekt mířil do oblasti kariérového poradenství v odborném školství a ukázalo se, že předčasné odchody žáků z těchto škol jsou mezinárodním problémem. V návazném projektu Safe Arrival partneři zaměřili svou pozornost na tuto záležitost a rozšířili konsorcium o další instituce jako odbornou školu Xabec ve Španělsku, kde je zaměstnanost mladých lidí vysoká a nadaci Partners Hungary v Maďarsku, která pracuje s mladými Romy. Partneři usilovali o rozšíření poradenského nástroje mezi co největší počet evropských zemí, které se potýkají s podobnými problémy. Všichni jsou zkušenými hráči na poli evropských projektů.

Sandwell MBC

Sandwell MBC je metropolitní distriktní rada ve Velké Británii. V oblasti vzdělávacích služeb má rozsáhlé kompetence. Agentury Connexions zabezpečují pro instituce v odborném vzdělávání a jejich studenty informační poradenství a odborné vedení. Zmiňované služby přitom zahrnují všechny poskytovatele odborného vzdělávání jako např. Sandwell College, místní školící střediska, zaměstnavatele i dobrovolnické skupiny. Součástí těchto aktivit je i práce s ohroženými skupinami. Connexions prosazuje multidisciplinární přístup prostřednictvím odborníků, například z řad školních psychologů.

Connexions Sandwell nabízí pomoc ohroženým skupinám klientů tak, aby tito byli schopni překonat překážky a mohli se plně zapojit do vzdělávacího a pracovního procesu, a to prací s jejich rodiči a vychovateli. Zmiňované přitom zahrnuje pomoc nalézt mladým jejich vzdělávací, kariérové a pracovní cíle. K tomu je využíváno individuální poradenství a dohled nad mladými lidmi, aby bylo možné identifikovat ty, kteří potřebují pomoc reálně potřebují.

Distrikt Sandwell má 289 tisíc obyvatel, z nichž 20 % náleží k etnickým minoritám. Míra nezaměstnanosti mladých lidí je 10,5 %, což je nad národním průměrem.

Galway Technical Institute

GTI je jednou z předních irských institucí zabývajících se dalším vzděláváním, nabízející kurzy na FETAC úrovních 5 & 6, a to pro více než 1 300 studentů ročně. U GTI jsou kurzy koncipovány tak, aby nabyté dovednosti měly okamžité a praktické využití nebo posloužily jako základ pro další studium či vzdělávání. Vše, čemu se studenti naučí, přitom budou moci využít i v jejich další kariéře.

Aplikované vzdělávání poskytuje studentům cenné studijní zkušenosti právě formou řešení skutečných životních situací. Vybavení GTI sestává z nahrávacích studií, kreativních digitálních laboratoří, kadeřnických a kosmetických salónů, nábytkových designerských dílen, módních studií a velkého množství IT prostor. Díky evropským kontaktům nabízí více než 100 studentům GTI pracovní umístění v zahraničí; aktuálně studenti vyjíždějí do Francie, Portugalska, Španělska, Finska, Itálie, Turecka, Skotska a na Kanárské ostrovy. Tyto příležitosti jsou přitom zcela finančně zajištěny a nabízí studentům příležitost získat cenné zkušenosti a dovednosti v organizacích a podnicích napříč Evropou.

Partners Hungary Foundation

Partners-Hungary, organizace založená v Budapešti roku 1994, nabízí kooperativní plánování, možnost získání dovedností pro schopnost řešení problémů a sporů a služby nutné pro dosažení úspěchu v demokratické společnosti. Centrum se zaměřuje na zvládání konfliktů a vybudování konsenzu mezi Romy a většinovou společností, podporuje rovnost příležitostí a zapojení žen a posilování občanské společnosti v Maďarsku i v zahraničí.

Partners-Hungary se zaměřuje zejména na:

- Podporu romské komunity
- Genderové programy
- Rozvoj občanské společnosti
- Školící programy

Centro de Formación Profesional XABEC

Fundacion Eifor de la CV je zřizovatelem XABEC Centra pro odborné vzdělávání, provádějícím výuku ve 3 španělských subsystemech odborného vzdělávání: Odborném vzdělávání (4 kvalifikace středního odborného vzdělání a 3 kvalifikace vyššího odborného vzdělání), Vzdělání pro zaměstnanost (ročně přibližně 15-17 profesních vzdělávacích kurzů a v průměru 12 kurzů dalšího vzdělávání pro společnosti). Xabec je současně zakladatelem a prezidentem Asociace pro inovace v průmyslové výrobě (InnMain) zaměřené na podporu inovací ve vzdělávání v Evropě.

Akademický personál Xabec je tvořen celkem 40 osobami zajišťujícími výukovou i administrativní činnost. Každoročně se kurzů zúčastní více než 600 studentů. Xabec je držitelem certifikátu ISO 9001: 2008.

XABEC má uzavřené dohody o spolupráci s 200 společnostmi jako: DAIKIN, LINCOLN, ABB, FESTO, SICK a SIEMENS, díky čemuž jsou příslušná školení a technické poradenství dostupná i školitelům a lektorům.

Nadace má rovněž široké zkušenosti s praktickými vzdělávacími programy zaměřenými na imigranty, především z Afriky a Jižní Ameriky. Nadace dále uzavřela dohodu o spolupráci s renomovanými valencijskými institucemi, jmenovitě například se Služebním střediskem pro uprchlíky při Ministerstvu zaměstnanosti a sociálního zabezpečení (CAR Mislata).

Zlínský kraj

Zlínský kraj je zřizovatelem středních škol, zajišťuje jejich financování a jmenuje zodpovědné ředitele. Zlínský kraj je současně tvůrcem dlouhodobé koncepce vzdělávání a dalších významných dokumentů v oblasti rozvoje mládeže, vzdělávání a lidských zdrojů. Zvyšováním kvality vzdělávání prostřednictvím hodnocení škol, zajištěním pozitivního školního prostředí, podporou a zajištěním vzdělávání učitelů a vedení škol a podporou mezinárodní spolupráce v oblasti vzdělávání se zabývá odbor školství, mládeže a sportu. Mladí lidé ti obecně jsou skupinami ohroženými nezaměstnaností. Významným nástrojem sloužícím jako prevence nesprávného profesního zaměření a následné nezaměstnanosti je tak komplexní a kvalitní kariérové poradenství poskytované v průběhu celého vzdělávacího procesu. Ve školním roce 2009/2010 dokončilo v kraji středoškolské vzdělání celkem přibližně 8 000 žáků. Část z nich (2 200) je v současnosti vedena jako nezaměstnaná. Důvodem je nedostatek informací o požadavcích pracovního trhu, nízká úroveň kariérových programů a skutečnost, že služby kariérových poradců na středních školách prakticky nejsou k dispozici.

Metody a nástroje v jednotlivých zemích

Sandwell Metropolitan Borough Council

První fáze implementace

Krok 1: Koordinátor projektu zorganizoval informační schůzku s personálem Sandwell College o projektu a jeho cílech. Na schůzku byli pozváni zástupci těch oborových oddělení ve škole, které zaznamenávají nejvyšší počty předčasných odchodů ze školy. Na schůzce se mimo jiné diskutovalo o tom, jaké důvody mohou žáky vést k předčasnému zanechání studia. Výsledkem diskuze byl seznam 9 potenciálních rizikových faktorů, které byly ve druhé fázi implementace testovány na žácích.

Kroky 2 & 3: Vedoucí oborových oddělení pak sestavili dotazník týkající se těchto rizikových faktorů a připravili jej k testování na vybrané skupině žáků.

Kroky 4 & 5: Kohorta dotazovaných sestávala ze 40 žáků, kteří již opustili školu a dalších 40, kteří ve škole doposud studují. Všechna data byla následně vložena do tabulky a odeslána k analýze.

Krok 6: Výsledky dotazníkového šetření analyzoval Dr. Christopher Arnold. Na základě této analýzy byly definovány faktory vedoucí k předčasným odchodům ze Sandwell College.

Druhá fáze implementace

Na konferenci projektu v Budapešti byly prezentovány výsledky výzkumu pro všechny zúčastněné země. Pro Sandwell to znamenalo, že dostal k dispozici místně uzpůsobený screeningový nástroj a mohl sdílet poznatky z výzkumu s ostatními partnery.

Faktory testované v Sandwell College byly:

- Žák/žákyně pečuje o člena rodiny
- Podpora žáka ve vzdělávání ze strany rodiny
- Motivace k budoucí kariéře
- Docházka
- Pozdní příchody do školy
- Užívání drog
- Žák/žákyně je pod dohledem úřadu sociálních služeb
- Finanční situace rodičů

Faktory, které se ukázaly jako relevantní pro Sandwell College jsou:

- Víš, jaké povolání chceš v budoucnu vykonávat? (Faktor 3 – Motivace k budoucí kariéře)
- Přicházíš do školy pozdě častěji než jednou týdně? (Faktor 5 – Pozdní příchody do školy)
- Byl/a jsi někdy v péči úřadu sociálních služeb? (Faktor 8 – Dohled úřadu sociálních služeb)

Statistický model prezentovaný Dr. Christopherem Arnoldem generoval vzorec, který dokáže určit, zda jsou žáci ohroženi předčasným odchodem ze školy.

$$\text{Bilance rizikového faktoru} = (\text{Faktor 3}) \cdot 27,5 + (\text{Faktor 5}) \cdot 20 + (\text{Faktor 8}) \cdot 17,5$$
$$\text{Maximální výsledek} = 65$$

Výše uvedené tři otázky byly položeny žákům ve věku 16–18 let studujícím 5 oborů, u kterých byl zaznamenán nejvyšší počet předčasných odchodů:

- Fotograf stupeň 3
- Omítkář stupeň 1
- Péče o děti stupeň 2
- Kadeřnice stupeň 2
- Kosmetička stupeň 2

Koncem prosince 2014 jsme shromáždili data a tím odhalili následující počty žáků, kterým hrozí předčasné opuštění studia:

- Fotograf – 3 vysoce ohrožení žáci
- Omítkář – 2 vysoce ohrožení žáci
- Péče o děti – 3 vysoce ohrožení žáci
- Kadeřnice – 3 vysoce ohrožení žáci
- Kosmetička – 2 vysoce ohrožení žáci

V lednu jsme stejný průzkum udělali mezi studenty kurzu Podnikání, který je určen pro ty, kteří již školu opustili a nyní si chtějí dokončit vzdělání. Výsledek ukázal na 3 vysoce ohrožené studenty. Nicméně, než jsme stihli podniknout jakékoliv intervence, všichni tři z kurzu odešli před jeho úspěšným ukončením. To nám ukázalo, že průzkum musíme realizovat ihned na začátku září, abychom snížili riziko předčasných odchodů. Stejně tak je třeba se zvláště zaměřit na kurz Podnikání.

Intervence

Ve spolupráci se Sandwell College jsme aplikovali následující intervence ve prospěch vysoce ohrožených žáků:

- Vyučující byli upozorněni na každého ohroženého žáka tak, aby mohli okamžitě podchytit problémy s docházkou nebo nedochvilností.
- Každému ohroženému žákovi byl vyčleněn poradce z Connexions pro další potřebnou podporu.
- Poradce z Connexions se setkal individuálně s každým ohroženým žákem, aby dokázal sestavit podpůrný plán dle žákových potřeb. Důraz byl kladen na to, co žák opravdu potřebuje, ne na to, co si poradce myslí, že potřebuje.
- Poradce z Connexions pak spolupracoval s vyučujícími na dalším sledování ohroženého žáka.
- Ohrožení žáci byli pravidelně kontaktováni jimi upřednostňovaným způsobem například SMS zprávou, telefonicky nebo osobně.
- Každý ohrožený žák byl zván na různé poradenské akce Connexions.
- Ohrožení žáci byli podporováni v aktivitách nad rámec, který vyžadovalo jejich studium.
- Pokud ohrožený žák zamýšlel ukončit předčasně školní docházku, byl podporován v úspěšném přechodu do dalšího vzdělávání nebo školení, aby se zabránilo jeho nezaměstnanosti.

Z vyhodnocení získaných dat o průběhu intervencí vyšlo následující:

- Vysoce ohrožení žáci, kteří odešli předčasně: 4 osoby
- Vysoce ohrožení žáci, kteří dokončili ročník: 9 osob
- Málo ohrožení žáci, kteří odešli předčasně: 15 osob
- Málo ohrožení žáci, kteří dokončili ročník: 122 osob

Je nutno poznamenat, že 3 ze 4 vysoce ohrožených žáků, kteří nedokončili ročník, byli bezpečně dopraveni do jiné pozitivní destinace. To umožnila intervenční strategie aplikovaná ve prospěch těchto žáků. Když žáci vyjádřili svůj záměr odejít, poradce z Connexions, který s nimi pracoval, byl schopen vytvořit pro ně individuální přechodný plán a podporovat je v jejich přestupu do zaměstnání nebo jiného typu vzdělávání. Žáci zůstali s poradcem v kontaktu po celou dobu, než jim přestup byl zajištěn. Pokud bychom nerealizovali projekt Safe Arrival, tito žáci by pravděpodobně skončili jako nezaměstnaní a měli by velké problémy uspět.

Udržitelnost

Udržitelnost projektu je velmi důležitá, protože jen tak zaručíme, že nové dovednosti poradenských pracovníků budou využity i v budoucnu. Očekáváme, že poradenský nástroj budou využívat školy ve více evropských státech. Pro zajištění udržitelnosti Sandwell MBC podnikne následující kroky:

- Poradenský nástroj bude prezentován všem vyučujícím na Sandwell College.
- Poradenský nástroj bude zaveden do systému Sandwell College a všichni příchozí žáci budou testováni. Connexions následně bude pomáhat s vyhodnocením získaných dat o ohrožených žácích.
- Vedení Sandwell College bude podporováno ve vzdělávání vyučujících v použití nástroje.
- Sandwell Connexions bude podporovat Sandwell College v realizaci intervencí – přesná strategie je momentálně předmětem diskuzí.
- Webová stránka projektu bude nadále nabízet konzultace a podporu všem, kteří budou chtít nástroj zavést do praxe pro svou školu.

Galway Technical Institute

První fáze implementace

Krok 1: vedení projektu zorganizovalo schůzku vyučujících v GTI. Během schůzky byly diskutovány možné rizikové faktory, které negativně ovlivňují žáky studující v GTI. Výsledkem schůzky bylo vytvoření seznamu, který sestával z 25 potenciálních rizikových faktorů.

Kroky 2 & 3: vedení projektu poté rozhodlo o finální verzi dotazníku s 15 otázkami.

Kroky 4 & 5: V první fázi projektu jsme zamýšleli zkoumat jen obory Média a Elektrotechnika. Nicméně poté bylo rozhodnuto rozšířit výzkum na více oborů, abychom získali reprezentativnější vzorek. Dotazovali jsme se 40 žáků, kteří již studium opustili a 40 žáků, kteří dosud studují. Data získaná z výzkumu byla poté odeslána ke zpracování Dr. Christopheru Arnoldovi do Velké Británie.

Krok 6: Data byla odeslána Sandwell MBC, abychom následně získali přehled o rizikových faktorech, které ohrožují žáky naší školy.

Druhá fáze implementace

Na konferenci projektu v Budapešti byly prezentovány výsledky výzkumu pro všechny zúčastněné země.

The factors for dropout tested in GTI were:

- Měli jste během tohoto roku významnější finanční potíže?
- Zvolili jste si ten správný obor?
- Je pro vás obor náročný?
- Byli jste během studia zaměstnaní?
- Bydlíte kvůli studiu v místě, kde musíte platit nájem?
- Před přihlášením do školy jste už ve škole někoho znali?
- Když jste si do školy hlásili, měli jste jasnou představu o budoucím povolání?
- Dostáváte od státu nějaké dávky?
- Mají náklady na dopravu do školy vliv na vaši docházku?
- Náležíte k minoritní skupině?
- Jste občanem země mimo EU?
- Trpěli jste v posledním roce vážnými zdravotními problémy?
- Ovlivnily v posledním roce vaši docházku nějaké osobní problémy?
- Máte speciální vzdělávací potřeby?
- Máte rodinné závazky, které ovlivňují vaši docházku do školy?

Faktory, které se ukázaly jako relevantní pro GTI jsou:

- Zvolili jste si správný obor? (Faktor 2)
- Mají náklady na dopravu do školy vliv na vaši docházku? (Faktor 9)
- Když jste si do školy hlásili, měli jste jasnou představu o budoucím povolání? (Faktor 7)

Statistický model prezentovaný Christophere Arnoldem a Tracey Baker generoval vzorec, který dokáže určit, zda jsou žáci ohroženi předčasným odchodem ze školy.

$$\text{Bilance rizikového faktoru} = (\text{Faktor } 2 \cdot 32) + (\text{Faktor } 9 \cdot 27) + (\text{Faktor } 7 \cdot 20)$$
$$\text{Maximální výsledek} = 79$$

Po návratu do Irska vedení školy vytvořilo průzkum výskytu rizikových faktorů u žáků navštěvujících školu ve školním roce 2014/2015.

Naším cílem bylo získat reprezentativní vzorek všech žáků studujících v daném roce na naší škole. (N=124). Nakonec jsme získali data od 735 žáků na všech 9 oborech.

Koncem října jsme měli k dispozici data, která následně ukázala, že:

- Ze 735 žáků – 6 vykazovalo vysoký stupeň ohrožení předčasným odchodem, neboť se u nich vyskytovaly všechny 3 rizikové faktory.
- 51 žáků bylo středně ohrožených se dvěma rizikovými faktory.
- 255 žáků vykazovalo jeden rizikový faktor a jsou tedy málo ohroženi.

Intervence

Byly jsme příjemně překvapeni, že výzkum ukázal na pouhých 57 žáků se středním nebo vysokým stupněm ohrožení. Výsledky navíc potvrdily, že GTI má k dispozici značný počet nástrojů, které může ve prospěch ohrožených žáků využít. Systém vedení školy má rovněž významný vliv na redukci předčasných odchodů.

V GTI jsou k dispozici tyto intervence:

- Podpora kariérového poradce.
- Podpora projektového koordinátora.
- Podpora pastorálního poradce.
- Podpora poradce pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.
- Podpora poradce pro záležitosti školní docházky.
- Ředitelka / Zástupce ředitelky / Vedoucí sekce vzdělávání dospělých – poskytují podporu a poradenství všem žákům.

Výsledky výzkumu jsme analyzovali a poté s nimi seznámili školní personál. 57 žáků s vysokým nebo středním rizikem bylo kontaktováno. Sjednali jsme s nimi individuální schůzky, na kterých jsme probrali možnosti jejich podpory.

Z vyhodnocení získaných dat o průběhu intervencí vyšlo následující:

- 6 žáků vysoce ohrožených dokončilo studium.
- 5 z 51 žáků středně ohrožených ze školy odešlo.
- 67 z 255 málo ohrožených žáků ze školy odešlo.

Z výzkumu uskutečněného pro školní rok 2014/2015 vplynulo:

- Vysoce ohrožení žáci, kteří odešli předčasně: 5 osob
- Vysoce ohrožení žáci, kteří dokončili ročník: 52 osob
- Málo ohrožení žáci, kteří odešli předčasně: 125 osob
- Málo ohrožení žáci, kteří dokončili ročník: 553 osob

Udržitelnost

Udržitelnost projektu je velmi důležitá, protože jen tak zaručíme, že nové dovednosti poradenských pracovníků budou využity i v budoucnu. Očekáváme, že poradenský nástroj budou využívat školy ve více evropských státech. Pro zajištění udržitelnosti GTI podnikne následující kroky:

- Poradenský nástroj bude představen všem vyučujícím na GTI a dále Radě pro vzdělávání pro Galway and Roscommon.
- Výzkum bude probíhat na konci září opakovaně každý školní rok a dotazování se dotkne všech žáků školy. Následně budou navrženy vhodné typy intervencí.
- Klíčový poradenský personál školy bude proškolen ve využití poradenského nástroje.
- GTI bude propagovat projekt směrem ke všem současným projektovým partnerům.
- John McLoughlin a Geraldine Gibbons budou prezentovat projekt a jeho výsledky na národních konferencích ETBI a FET, které proběhnou v říjnu 2015.

Partners Hungary Foundation

První fáze implementace

Krok 1: Projektový tým identifikoval 5 škol, které byly ochotny pracovat na redukcí předčasných odchodů svých žáků. 4 školy jsou zřizovány odborem Ministerstva zemědělství - Közép- Magyarországi Agrár Szakképző Központ (KASZK) a 1 škola, která vzdělává Romy, je zřizována Nadací pro chudé a potřebné (Szegényeket és Rászorultakat Segítő Alapítványi Iskola (SZERSA)).

Krok 2: Projektový tým následně zorganizoval schůzku s vedením škol a dalším odborníky. Účastníky schůzky tedy byli zástupci vedení škol, učitelé, psychologové, preventisté a zástupci dalších projektů, které se zabývají předčasnými odchody ze škol v Maďarsku. Výsledkem byl seznam potenciálních rizikových faktorů, které negativně ovlivňují žáky v odborném vzdělávání. Seznam obsahoval 13 rizikových faktorů.

Krok 3: Projektový tým poté vybral nevhodnější otázky, které mají být položeny žákům prvních ročníků zapojených škol. Dotazník obsahoval 68 otázek. Dotazováno bylo 40 žáků, kteří již školu opustili a 40, kteří studují. Všechna data byla následně odeslána k analýze Dr. Christopheru Arnoldovi.

Druhá fáze implementace

Krok 4: Na konferenci projektu v Budapešti byly prezentovány výsledky výzkumu pro všechny zúčastněné země.

Faktory testované v Maďarsku byly:

- Vyloučená komunita a nedostatek podpory v komunitě.
- Selhání a jiné negativní zkušenosti v životě žáka.
- Nedostatek motivace.
- Neatraktivní výuka.
- Poruchy učení.
- Finanční problémy v rodině.
- Rodinné závazky.
- Dlouhé cestování do školy.
- Chybějící vize do budoucna.
- Chybějící základní dovednosti (psaní, čtení, počítání, komunikace).
- Vynucená volba oboru.
- Sociální znevýhodnění.
- Špatné školní výsledky.

Faktory, které se ukázaly jako relevantní pro Maďarsko, jsou:

- Máte dobrý třídní kolektiv? (Negativní) – Faktor 3
- Je ve škole moderní vybavení? – Faktor 17
- Připravuješ se doma? (Negativní) – Faktor 30
- Plánuješ pracovat v oboru svého vzdělání? (Negativní) – Faktor 55
- Učili se s tebou rodiče/sourozenci když jsi chodil/a na základní školu (Negativní) – Faktor 58

Statistický model prezentovaný Christophere Arnoldem a Tracey Baker generoval vzorec, který dokáže určit, zda jsou žáci ohroženi předčasným odchodem ze školy.

$$\begin{aligned} \text{Bilance rizikového faktoru} &= (\text{Faktor } 3) \cdot 35 + (\text{Faktor } 17) \cdot 25 + (\text{Faktor } 30) \cdot 30 + (\text{Faktor } 55) \cdot 31 \\ &\quad + (\text{Faktor } 58) \cdot 23 \\ \text{Maximální výsledek} &= 144 \end{aligned}$$

Kroky 5 & 6: Po konferenci v Budapešti vytvořil projektový tým dotazník na relevantní rizikové faktory pro žáky ve školním roce 2014/2015. Zaměřen byl zejména na žáky, u kterých se předpokládá vyšší riziko předčasného odchodu, neboť už jednou ze vzdělávání odešli. Na konci října jsme měli k dispozici data od celkem 71 žáků.

Intervence

Zorganizovali jsme workshop, abychom zapojeným školám a další odborníkům prezentovali výsledky našeho šetření. Cílem workshopu bylo identifikovat již existujících opatření proti předčasným odchodům a zároveň představit některé nové intervence.

Následující intervence byla poté v zapojených školách zavedeny:

Lidské zdroje:

- Vedení škol se zavázalo ke snížení předčasných odchodů.
- Zapojen byl metodik prevence.
- Zaměstnána byla arteterapeutka, aby pracovala se žáky a zaměřila na ty nejvíce ohrožené.

Metodologie:

- Ve třídách bude maximálně 12 ohrožených žáků.
- Výuku vedou 2 učitelé.
- Využívají se různé výukové metody: kooperativní učení, tělesná výchova, relaxace k podpoře motivace u žáků.
- Délka vyučovací hodiny se zkrátila na 30 minut oproti původním 45 minutám.

Rozvoj dovedností:

- Školení pro učitele i žáky na téma animační program ve výuce.
- Školní divadlo pro zapojení všech žáků a posílení třídního kolektivu – zavedeno díky projektu nadace Artemisszio.

Průběžná sebereflexe v praxi:

- Zavedení systému WANDA – metodologie vyvinutá VBJK – Centrem pro inovaci v počátečním vzdělávání (Belgie).
Metoda se zaměřuje na analýzu vyučovacích praktik v skupině. Učitelé a další odborníci probírají zásadní témata či problémy ve výuce, což umožňuje analyzovat daný problém a nalézt řešení. V rámci projektu jsme zorganizovali 7 takovýchto workshopů ve dvou zapojených školách a 4 probírané případy se týkaly žáků vysoce ohrožených předčasným odchodem.

Ze 71 žáků, kteří se účastnili výzkumu, byla bohužel pro nás nedostupná data 18 z nich kvůli zrušení jedné ze zapojených škol vládou. Intervence tak cílily na 53 žáků a na konci roku jsme mohli konstatovat toto:

- Vysoce ohrožení žáci, kteří odešli předčasně: 1 osoba
- Vysoce ohrožení žáci, kteří dokončili ročník: 24 osob
- Málo ohrožení žáci, kteří odešli předčasně: 1 osoba
- Málo ohrožení žáci, kteří dokončili ročník: 27 osob

Udržitelnost

Pro zajištění udržitelnost podnikneme následující kroky:

- Poradenský nástroj byl představen vedení zapojených škol na posledním školení před koncem školního roku. Vytvořena byla rovněž případová studie, která zde byla diskutována.
- Bude zorganizováno navazující setkání, kde se za účasti vedení zapojených škol bude projednávat možnost rozšíření nástroje na další školy.
- Facilitátoři WANDA budou proškoleni k tomu, aby dále pokračovali ve workshopech bez pomoci zvenčí.
- V systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků bude vytvořen akreditovaný kurz na téma využití poradenského nástroje.
- Nabyté zkušenosti budou sdíleny se zástupci dalších projektů zaměřených na redukci předčasných odchodů v Maďarsku.

Centro de Formación Profesional XABEC

První fáze implementace

Krok 1: Projektový tým zorganizoval několik schůzek s učiteli, rodiči a žáky a jejich nápady přispěly k sestavení návrhu dotazníku o rizikových faktorech.

Kroky 2 & 3: Finální verzi dotazníku sestavil projektový tým s využitím námětů od všech zapojených skupin (rodiče, žáci, učitelé a mentoři zabývající se předčasnými odchody).

Kroky 4 & 5: Určili jsme 80 žáků (40, kteří již ze školy odešli a 40, kteří dosud studují) a položili jsme jim otázky, které obsahovala finální verze dotazníku. Všechna data jsme zaznamenali do tabulky zasláné koordinátorem projektu.

Krok 6: Data jsme odeslali Sandwell MBC k další analýze.

Faktory testované v XABEC byly:

- Užívání drog.
- Přátelé, kteří užívají drogy.
- Šikana.
- Schopnost přátelit se.
- Zaměstnání nebo studium dalšího oboru.
- Studium nevhodného oboru.
- Rodinné závazky.
- Samostatné bydlení (bez rodičů).
- Včasný příchod do školy.
- Nalezení zaměstnání.
- Rodinné problémy, rozvedení rodiče.
- Rodinné problémy, nemocní rodiče nebo rodiče v důchodu.
- Finanční problémy.
- Nedostatek schopností pro studium zvoleného oboru.
- Problémy s učiteli nebo spolužáky.
- Alkohol.
- Pozdní příchody domů.
- Dlouhodobý milostný vztah.
- Příliš dlouhá siesta.
- Závislost na hraní her na PC.

Druhá fáze implementace

Na konferenci projektu v Budapešti byly prezentovány výsledky výzkumu pro všechny zúčastněné země.

Faktory, které se ukázaly jako relevantní pro XABEC, jsou:

- Užívání drog (Faktor 1).
- Problémy s učiteli nebo spolužáky (Faktor 15).

- Alkohol (Faktor 16).
- Dlouhodobý milostný vztah (Faktor 18 – pozitivní).
- Příliš dlouhá siesta (Faktor 19).

Statistický model prezentovaný Christophere Arnoldem a Tracey Baker generoval vzorec, který dokáže určit, zda jsou žáci ohroženi předčasným odchodem ze školy.

$$\text{Balance rizikového faktoru} = (\text{Faktor } 1 \cdot 28) + (\text{Faktor } 15 \cdot 25) + (\text{Faktor } 16 \cdot 25) - (\text{Faktor } 18 \cdot 23) + (\text{Faktor } 19 \cdot 20)$$

Maximální výsledek = 78

Podle těchto dat jsme žáky rozdělili do tří skupin – vysoce ohrožené (ti kteří dosáhli maximálního výsledku 45 a více), středně ohrožené (ti, kteří dosáhli výsledku 45 – 20) a málo ohrožené (jejich skóre bylo menší než 20).

Koncem listopadu jsme sesbírali data od 95 žáků z prvního ročníku a dospěli k následujícímu výsledku:

- 13 žáků vykazuje vysoké riziko.
- 24 žáků vykazuje střední riziko.
- Zbytek žáků (58) vykazovalo nízké riziko.

Intervence

Ve spolupráci se žáky jsme vyvinuli intervence, které jsme aplikovali na ty nejvíce ohrožené předčasným odchodem ze školy:

- Posílení vztahů se spolužáky: Během výuky se soustředíme na žákův rozvoj. Abychom toto podpořili, stanovili jsme ke každému ohroženému žákovi staršího spolužáka, který mu poskytne podporu na úrovni vrstevníka.
- Stálý kontakt s rodiči: Učitelé, kteří mají ve třídě vysoce ohrožené žáky, pozvali jejich rodiče na informační schůzku a poté s nimi udržovali kontakt po celý školní rok.

Navíc jsme realizovali intervence pro žáky se středním a nízkým stupněm ohrožení předčasným odchodem ze školy:

- Volba vhodného vyučujícího: důkladně jsme zvažili, jakého učitele přiřadit k žákům ohroženým předčasným odchodem – volba padla na učitele s bohatými zkušenostmi a s pozitivním přístupem k žákům.
- Dobrovolnický program: Vytvořili jsme program, kdy žáci na bázi dobrovolnosti mohli využít získané teoretické vědomosti v praxi. To jim umožnilo uvědomit si, jak užitečné jejich vzdělávání může být. Zároveň jim to pomohlo rozhodnout se o jejich další kariéře.
- Dochvilnost a uniforma: Tento školní rok jsme přišli s novinkou, jak motivovat žáky k dochvilnosti – po začátku vyučování byl vchod do školy uzavřen. Také jsme zavedli školní uniformy, což se ukázalo jako výborný nástroj v boji proti sociálním rozdílům.
- Hodnocení skrze projekty: Způsob, jak žáka zaměřit na plnění úkolů (projektů). Čím více projektů žák splní, tím více bodů získává. To u nich podporuje odhodlání a smysl pro dosahování stanovených cílů.

Na konci roku jsme po vyhodnocení dat mohli konstatovat následující:

- Vysoce a středně ohrožení žáci, kteří odešli předčasně: 13 osob
- Vysoce a středně ohrožení žáci, kteří dokončili ročník: 24 osob
- Málo ohrožení žáci, kteří odešli předčasně: 4 osoby
- Málo ohrožení žáci, kteří dokončili ročník: 54 osoby

Díky nástroji postrádáme pouze 4 málo ohrožené žáky a 24 vysoce a středně ohrožených pokračuje ve studiu díky intervencím, které jsme úspěšně aplikovali.

Udržitelnost

Pro zajištění udržitelnosti projektu podnikneme následující opatření:

- Poradenský nástroj bude představen všem učitelům ve škole.
- Výzkum mezi žáky bude opakován každý školní rok, což nám umožní včas identifikovat ty, které ohrožuje možnost předčasného odchodu ze školy.
- Bude sestaven tým učitelů zodpovědných za využití nástroje a schopných nástroj dále vyvíjet nebo měnit, pokud bude potřeba.
- Brožuru o nástroji budeme šířit mezi naše další partnery v rámci Evropy a na další školy ve Valencii, se kterými spolupracujeme. .

Zlínský kraj

První fáze implementace

Krok 1: Projektové aktivity spojené s výzkumem rizikových faktorů odstartovaly ve Zlínském kraji v prosinci 2013. Projektový tým informoval výchovné poradce středních škol o chystaném zavedení poradenského nástroje na schůzkách, které se konaly ve čtyřech okresech kraje. Následně projevilo zájem o účast na projektu 10 škol.

Kroky 2 & 3: Projektový tým sestavil dotazník s otázkami, které měly zjistit důvody k opuštění školy. V měsících březnu a dubnu 2014 pak zapojené školy realizovaly dotazníkové šetření mezi žáky těchto škol. Celkem bylo dotazováno 166 žáků (83, kteří školu již opustili a 83, kteří dosud studují).

Faktory testované ve Zlínském kraji byly:

- Nízká kvalifikace rodičů.
- Nezaměstnanost v rodině.
- Neúplná rodina.
- Rozvod rodičů během studia žáka.
- Sociálně znevýhodněná rodina.
- Žák se speciálními vzdělávacími potřebami.
- Špatný prospěch.
- Dlouhodobé zdravotní problémy.
- Výskyt rizikového chování.
- Nedostupnost školy.
- Špatná volba školy.

Krok 4: Projektový tým poté data získaná ze škol zpracoval do tabulky a odeslal k analýze Sandwell MBC. Po zpracování dat Dr. Christopherem Arnoldem byly na konferenci v Budapešti prezentovány výsledky.

Faktory, které se ve Zlínském kraji ukázaly jako relevantní, jsou:

- Špatná školní atmosféra.
- Špatný prospěch.
- Výskyt rizikového chování.
- Speciální vzdělávací potřeby (pozitivní).

Druhá fáze implementace

Do druhé fáze implementace se zapojilo celkem 6 škol. Výchovní poradci obdrželi od projektového týmu pokyny, jak zjišťovat dané rizikové faktory. Špatná školní atmosféra byla zjišťována prostřednictvím dotazníku K-L-I-T, který vyvinul Institut pedagogicko-psychologického poradenství v Praze. Informace o výskytu rizikového chování získali výchovní poradci od školních metodiků prevence a prospěch žáka zjišťovali ze školních matrik.

Metodologie výzkumu musela být sestavena s ohledem na českou legislativu, to znamená, že výchovní poradci nejprve administrovali písemné svolení zákonných zástupců žáků s položením neanonymního dotazníku o školní atmosféře.

Průzkum proběhl v listopadu 2014 a dotazováno bylo celkem 306 žáků prvních ročníků zapojených škol. V prosinci jsme měli k dispozici informace – 46 žáků vykazovalo vysokou míru ohrožení předčasným odchodem ze školy. Data jsme před koncem roku 2014 odeslali zpět do zapojených škol.

Statistický model prezentovaný Christopherem Arnoldem a Tracey Baker generoval vzorec, který dokáže určit, zda jsou žáci ohroženi předčasným odchodem ze školy.

$$\text{Bilance rizikového faktoru} = (\text{Faktor 7}) * 28 + (\text{Faktor 9}) * 21 + (\text{Faktor 12}) * 16$$

Maximální výsledek = 67

V březnu 2015 jsme vytvořili příručku o použití poradenského nástroje a s příklady vhodných intervencí pro výchovné poradce ve Zlínském kraji.

Intervence

Vzhledem k povaze rizikových faktorů pro Zlínský kraj jsme nemohli jejich šetření provést ihned v září, jak bylo plánováno. Školní atmosféru, prospěch a rizikové chování lze jen těžko objektivně posuzovat v prvním měsíci, kdy žáci nastoupí do školy. Proto se efektivita intervencí aplikovaných ve druhé polovině školního roku v době vzniku této příručky ještě nedá vyhodnotit. Nicméně výchovní poradci uváděli, že na žáky s vysokým ohrožením se zaměřili a v první fázi se snažili navázat s nimi kontakt a nastolit důvěru. Žáci byli zváni na individuální rozhovory v neformální atmosféře, kdy až po několikátém rozhovoru vyplynuly na povrch jejich problémy. Ukázalo se, že většina z nich je v obtížné rodinné situaci. Žáci oceňovali přístup výchovných poradců.

Prokázání opravdového zájmu o žáka ze strany pedagogů je účinná prevence. Ostatně to vyjevil i průzkum, kdy faktor "speciální vzdělávací potřeby" se ukázal jako pozitivní – to znamená, že pokud je žákovi ze strany školy poskytnuta podpora, zájem a pozornost, zvyšuje se pravděpodobnost, že školu úspěšně dokončí.

Ke konci školního roku 2014/2015 můžeme konstatovat toto:

- Vysoce a středně ohrožení žáci, kteří odešli: 10 osob
- Vysoce a středně ohrožení žáci, kteří dokončili ročník: 106 osob
- Málo ohrožení žáci, kteří odešli 0 osob
- Málo ohrožení žáci, kteří dokončili ročník: 190 osob

Udržitelnost

Poradenský nástroj vytvořený v rámci projektu hodláme implementovat do systému poradenství ve Zlínském kraji. Postup pro aplikaci nástroje a intervencí však s ohledem na povahu rizikových faktorů přepracujeme:

- Výskyt rizikových faktorů bude testován na žácích prvního ročníku až ve druhé polovině školního roku.
- Intervence budou aplikovány bezodkladně.
- Intervence a jejich efektivita budou opakovaně podrobovány přezkumu ze strany odborníků.

Masivní propagace nástroje je plánována jednak na schůzkách vedení škol se zřizovatelem, dále prostřednictvím brožur distribuovaných do škol a také přes portál školství Zlínského kraje.

Zavádění poradenského nástroje ve Zlínském kraji během tohoto projektu by bylo nemožné bez silné podpory, které se nám dostalo ze strany ředitele Krajské pedagogicko-psychologické poradny a ZDVPP Zlín. Ředitel Poradny Miroslav Orel umožnil prezentaci projektu na schůzkách s výchovnými poradci a poskytoval konzultace a pomoc v každé fázi implementace poradenského nástroje.

Validita

Pro kontrolu validity nástroje bylo využito tabulkové hodnocení výsledků. Hodnocení pomocí tabulky 2 x 2 indikuje spolehlivost nástroje.

K zajištění hodnocení byly identifikovány čtyři cílové skupiny:

1. Identifikovaní vysoce ohrožení žáci, kteří odešli.
2. Identifikovaní vysoce ohrožení žáci, kteří pokračují ve studiu.
3. Málo ohrožení žáci, kteří odešli.
4. Málo ohrožení žáci, kteří pokračují ve studiu.

Informace pak byly vloženy do následující tabulky:

	Odchody	Studium
Vysoké riziko	A	D
Nízké riziko	B	C

V rámci vybrané kohorty byly aplikovány intervence u těch žáků, kteří vykazovali riziko předčasného ukončení školní docházky (buňky A a D). Pokud by intervence byly úspěšné, v ideálním případě bychom očekávali, že počet vysoce ohrožených žáků, kteří odešli (buňka A), by byl 0 nebo číslo blízké 0 a že všichni vysoce ohrožení žáci pokračují ve studiu (buňka D).

Také bychom očekávali, v případě validního nástroje, že u žáků s nízkým rizikem (buňka B) budou odchody ze školy 0 nebo číslo blízké 0 stejně jako u žáků, kteří nebyli identifikováni jako ohrožení a kterým nebyla nabídnuta žádná intervence. Model může opomenout některé vysoce ohrožené žáky, ale pokud je jich méně než 50% celkového počtu identifikovaných, nástroj je stále validní.

Výsledky každého z partnerů jsou uvedeny níže:

Sandwell MBC:

	Odchody	Studium
Vysoké riziko	4	9
Nízké riziko	15	122

U vysoce ohrožených je poměr předčasných odchodů k těm, kteří pokračují, 4:9. U málo ohrožených je poměr předčasných odchodů k těm, kteří pokračují, 1:8. Celková míra předčasných odchodů je 12,7 %.

Galway Technical Institute:

	Odchody	Studium
Vysoké/střední riziko	5	52
Nízké riziko	125	553

U vysoce/středně ohrožených je poměr předčasných odchodů k těm, kteří pokračují 1:10. U málo ohrožených je poměr předčasných odchodů k těm, kteří pokračují 2:9. Intervence se ukázaly jako velmi efektivní a celková míra předčasných odchodů je 17,7 %.

Partners Hungary Foundation:

	Odchody	Studium
Vysoké/střední riziko	1	24
Nízké riziko	1	27

U vysoce/středně ohrožených je poměr předčasných odchodů k těm, kteří pokračují 1:24. U málo ohrožených je poměr předčasných odchodů k těm, kteří pokračují 1:27. Velmi nízké počty předčasných odchodů naznačují, že intervenční program jsou velmi efektivní. Celková míra předčasných odchodů je 3,8 %.

Xabec:

	Odchody	Studium
Vysoké/střední riziko	12	24
Nízké riziko	4	54

U vysoce/středně ohrožených je poměr předčasných odchodů k těm, kteří pokračují 1:2. U málo ohrožených je poměr předčasných odchodů k těm, kteří pokračují 1:14. Celková míra předčasných odchodů je 17,9 %.

Zlínský kraj:

	Odchody	Studium
Vysoké/střední riziko	10	106
Nízké riziko	0	190

U vysoce/středně ohrožených je poměr předčasných odchodů k těm, kteří pokračují 1:11. To ukazuje na velmi účinné intervence. Nulový počet předčasných odchodů u málo ohrožené skupiny potvrzuje, že model je validní. Celková míra předčasných odchodů je 3,3 %.

Závěr

Z výše uvedeného můžeme dovozovat, že náš nástroj dokáže úspěšně předvídat riziko předčasných odchodů z odborného vzdělávání. Nicméně, i tak mohou být v nástroji provedeny změny, aby se zvýšil jeho dopad – například otestovat znovu některé rizikové faktory nebo přidat úplně nové, pokud to partneři uznají za vhodné.

Kromě výzkumu se partneři také zaměřili na případy, které nástroj nemusel pokrýt. Díky tomu se objevily další faktory nebo trendy, které jsou společné všem partnerským institucím. Mezi tyto společné a nejčastěji se vyskytující témata můžeme zařadit:

- Malá spolupráce s rodiči – pokud rodiče nespolupracují s učiteli a nepodporují své dítě ve školní docházce, tento žák může předčasně ukončit školu, i když u něj nebylo shledáno vysoké riziko předčasného zanechání studia.
- Špatná školní docházka – může být způsobena mnoha důvody. Nicméně pokud je docházka špatná, žák brzy přestane stíhat plnit všechny školní povinnosti nutné k úspěšnému dokončení studia. Špatná docházka může být způsobena nevhodným výběrem oboru nebo v faktem, že obor je následně žákem shledán příliš těžkým/lehkým.
- Zvolený obor neodpovídá představám žáka – někteří žáci, když zahájí studium, zjistí, že jimi vybraný obor nenaplnuje jejich představy. Toto má pak vliv na jejich docházku. V Sandwellu jsme se zaměřili na vzdělávání učitelů v poskytování podpory těmto žákům tak, aby úspěšně přešli na jiný obor nebo do jiné školy a neskončili jako nezaměstnaní.
- Jiné možnosti – pokud je žákovi během studia nabídnuta jiná možnost, například si najde zaměstnání, dost často žák odejde za školy právě kvůli této možnosti.

Evaluace

Safe Arrival projekt měl během své realizace zajištěno nezávislé externí hodnocení, které mělo kontrolovat, zda projekt naplňuje své cíle a zhodnotit jeho dopad.

Hodnocení se zaměřilo na plnění Evropské priority 6 – Strategie k redukci předčasných odchodů z počátečního odborného vzdělávání a cíl Evropské strategie 2020 snížit míru předčasných odchodů na 10% a zajistit 75% zaměstnanost občanů věkové kategorie 20–64 let.

Projekt byl realizován za okolností zaměřujících se celoevropský jev Early Leaving of Education and Training (Předčasné odchody ze vzdělávání) – ELET a na publikaci společné zprávy Eurydice/Cedefop v listopadu 2014. Dle této zprávy jsou předčasné odchody ze vzdělávání složitým problémem a dopady odchodů na žáky se liší. Naléhavá potřeba vytvoření jasné strategie v boji proti ELET napříč evropskými institucemi a úřady byla poprvé definována Evropskou komisí v roce 2011. Komise zdůraznila, že politika zaměřená na redukci předčasných odchodů by měla zohledňovat národní specifika.

Pro zajištění efektivity strategie proti předčasným odchodům obsahuje doporučení Komise tři různé typy opatření:

- Prevence, která se zaměřuje na důvody předčasných odchodů.
- Intervence, která míří na odstranění problémů žáka zvýšením kvality vzdělávání a poskytováním podpory.
- Kompenzace, která vytváří nové možnosti získání kvalifikace pro ty, kteří vzdělávání již opustili.

Vzdělávání a kariérové poradenství, které obsáhne všechny tři oblasti - prevenci, intervence a kompenzaci, je opatřením, které je v mnoha evropských zemích považováno za klíčové v boji proti předčasným odchodům.

Safe Arrival projekt zahrnoval jak prevenci, tak intervence a kladl podstatný důraz na kariérové poradenství. Reálně neměl projekt čas ani prostor zaměřit se na kompenzace, nicméně mnoho z intervenčních opatření vedlo mladé lidi k tomu, aby našli alternativní cestu, jak dosáhnout kvalifikace.

Závěry z nezávislé evaluace projektu jsou následující:

Poradenský nástroj

Nástroj je přenosný mezi zeměmi a může být implementován na lokální úrovni ať už v oblastech městských nebo venkovských. Nástroj může být úspěšně vytvořen a užíván v nejrůznějších vzdělávacích institucích, a to jak pro vybrané vzdělávací obory tak také pro kohortu žáků v určitém ročníku školy.

Implementace nástroje vyžaduje multidisciplinární plánování. Identifikuje jednak vysoce ohrožené žáky, ale i ty, jejichž ohrožení je střední nebo nízké. To školám umožňuje naplánovat vhodné intervence. Nástroj sám o sobě sice nemá přímý vliv na redukci předčasných odchodů, nicméně pomůže škole najít zdroje pro řešení tohoto problému. Svou podstatou tak naplňuje výzvu Evropské komise k nalezení strategie proti předčasným odchodům.

Přestože byl nástroj testován v institucích odborného vzdělávání, může být využit i ve vzdělávání všeobecném.

Dopad

Implementace tohoto poradenského nástroje představuje odrazový můstek pro rozvoj dalších strategií zaměřených na redukcí předčasných odchodů ze vzdělávání.

Neexistuje jedna intervence, která by se ukázala jako nejúspěšnější. Každá instituce potřebuje aplikovat svůj vlastní systém opatření. Kariérové poradenství a podpora pastorálního typu jsou využívány nejčastěji. Čím dříve je ve školním roce intervence zavedena, tím větší šanci má na úspěch.

Celý proces nenabízí rychlé řešení, takže každá škola musí být připravena rozvíjet nástroj během více než jednoho školního roku. První výsledky ukazují na úspěšnost nástroje – více mladých lidí zůstává ve školách nebo míří do jiných pozitivních destinací. Při hodnocení intervencí se také ukázalo, že na jejich účinnost nemá vliv pohlaví, rasa nebo speciální vzdělávací potřeby žáka.

Chcete se dozvědět víc?

Proč vytvořit vlastní nástroj?

Procento mladých lidí, kteří se nevzdělávají, nepřipravují na povolání nebo jsou nezaměstnaní, se v různých lokalitách velmi liší. Faktory vedoucí mladé lidi k předčasným odchodům ze škol mohou být totiž v každém regionu jiné, a odlišovat se mohou dokonce i v rámci jednoho regionu. To dokazuje průzkum důvodů vedoucích k absenci uskutečněný na dvou spolu sousedících středních školách, který byl následně publikován:

- Arnold, Emery, Hughes & Travell (1995) „Predicting and preventing poor attendance in an urban comprehensive school: a computer-assisted approach“ *Pastoral Care in Education* Díl 13 . 4 (1995) str. 24–28.

Na jedné ze škol zjistili, že u dívek se záškoláctví projevuje více než u chlapců. Tento fakt ve druhé škole vůbec nezjistili. Na první pohled bylo tedy zásadním faktorem ovlivňujícím školní docházku pohlaví. Při podrobném zkoumání se ale zjistilo, že jde o dívky z etnicky smíšených rodin, kdy tyto rodiny na dívky vyvíjely více tlaku, aby zůstaly doma a staraly se o prarodiče. Na vedlejší střední škole k takovému závěru vůbec nedošli. Z tohoto důvodu se použití univerzálního celonárodního nástroje nejeví jako vhodné.

Mezi výhody nástroje patří:

- Včasná identifikace ohrožených žáků.
- Včasná realizace intervencí.
- Možnost vyhodnocení účinnosti intervencí.

Vývoj nástroje

Aby mohl být realizován prvotní výzkum, musejí být splněny následující podmínky:

1. Ukazatele jsou měřitelné.
2. Ukazatele jsou jasně definovány.
3. Ukazatele během času vykazují růst.
4. Sběr dat je ekonomicky a sociálně přijatelný.
5. Existují nástroje, které při včasné použití umožní lepší výsledky.
6. K využití screeningového nástroje existuje politická vůle.

Autoři sestavili jednoduchý postup vývoje nástroje a shrnuli jej do devíti bodů:

1. Vytvořte seznam možných rizikových faktorů.
2. Vezměte v potaz ekonomickou přijatelnost sběru dat.
3. Rozhodněte o způsobu sběru dat.
4. Vytvořte metodologii sběru dat (pokud možno proveďte nejprve pilotní šetření).
5. Posbírejte data.
6. Analyzujte data a vytvořte nástroj.
7. Otestujte nástroj na vybrané škole.
8. Vytvořte systém intervencí.
9. Vyhodnoťte nástroj.

Při vývoji poradenského nástroje na místní úrovni je vhodné spolupracovat s místními úřady v oblasti školství, které mohou mimo jiné poskytnout odborné pracovníky se znalostmi statistiky. V současnosti je kladen důraz na účelné vynakládání finančních prostředků a vytváření úspor, což může omezit přístup k některým poradenským službám. Investice vložené do vývoje nástroje mohou být ospravedlněny tím, že nástroj včas odhalí ohrožené žáky. Díky intervencím je udrží ve škole a oni se nestanou nezaměstnanými, čímž se šetří prostředky ze státního/místního rozpočtu.

E-learning

V projektu byly vydány publikace o vytvoření, využití a vyhodnocení nástroje. Bylo také natočeno instruktážní video, sestaveny případové studie. Všechny tyto informace najdete na stránkách projektu Safe Arrival: www.safearrivalproject.com

Shrnutí

Projekt Safe Arrival se zaměřil na 5 studijní oborů v Xabec, 5 oborů v Sandwell College, 6 škol ve Zlínském kraji, 735 žáků v GTI a 4 třídy v Maďarsku. Každá partnerská instituce úspěšně vytvořila vlastní poradenský nástroj. Všichni partneři potvrdili zájem dále toto téma rozvíjet, nebo spolupracovat na projektu s podobným tématem.

Více informací o projektu, jeho dopadu a efektivitě naleznete na stránkách projektu: www.safearrivalproject.com

Partneři deklarovali některé společné významné mezníky:

- V každé partnerské organizaci byla vytvořena Metodologie pro využití nástroje a proškolen tým odborníků.
- Nástroj samotný i jeho výsledky budou sdíleny s další odborníky a institucemi, kterým by mohl být prospěšný.
- Partneři mezi sebou sdíleli poznatky o vhodných intervencích a dospěli k závěru, že kariérové/výchovné poradenství ve středních školách je nutné a potřebné.
- Udržitelnost projektu byla zaručena všemi partnery. To zahrnuje i údržbu webové stránky projektu a nabídku pomoci jiným institucím s vytvořením vlastního nástroje.

Jelikož vždycky se dají realizovat další zlepšení, byla partnerům nabídnuta možnost pozměnit vlastní nástroj. To zahrnuje novou definici rizikových faktorů, případně přidání úplně nových faktorů.

Během projektu jsme šetřili výskyt rizika mezi více než 1 300 žáky a poskytli intervence přibližně 250 z nich. Žáci ocenili poskytnutou podporu a dodávali, že jim pomohla získat jasnější představu o budoucnosti a o nutnosti dokončit úspěšně svá studia. Zatímco většina partnerů zajistila realizaci intervencí přes proškolené pedagogy nebo poradce, Xabec poskytl dvojitou podporu ohroženým žákům – kromě poradců zapojili i starší žáky, aby posílili vztahy v třídním kolektivu.

Všichni partneři usilovali během celého projektu o dosažení úspěchu. To nám pomohlo vytvořit silné partnerství, které reaguje na potřebu celoevropské spolupráce. Partneři plánují nadále spolupracovat na tématu redukce předčasných odchodů ze škol, protože chtějí přispět ke zvýšení šancí mladých lidí na kvalitní život.

Bezpečně do budoucnosti – Metody a nástroje k redukci předčasných odchodů ze středních škol

Tato publikace je výstupem projektu partnerství Leonardo da Vinci s názvem Safe Arrival (Redukce předčasných odchodů mladých lidí z odborného vzdělávání).

Editorky: Tracey Baker, Martina Nemcova

Design: Lenka Novotna, GD3D

Rok vydání: 2015

Počet stran: 28

ISBN 978-80-87833-24-7

Tento projekt byl realizován za finanční podpory Evropské unie.

Za obsah publikace odpovídá výlučně autor. Publikace nereprezentuje názory Evropské komise a Evropská komise neodpovídá za použití informací, jež jsou jejich obsahem.